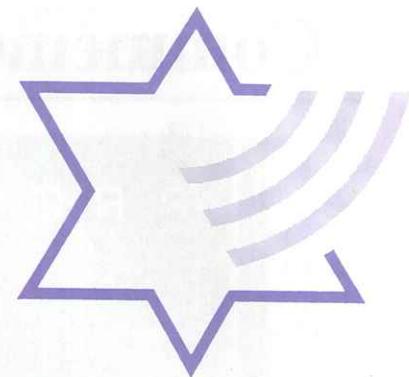

עלון זגלאמבייה זאגלאםבייד צייטונג

ميدעון מס' 3 תשרי תשנ"ט ספטמבר 1998

ארגון עולמי של יוצאי זגלאמבייה
Zaglembie World Organization

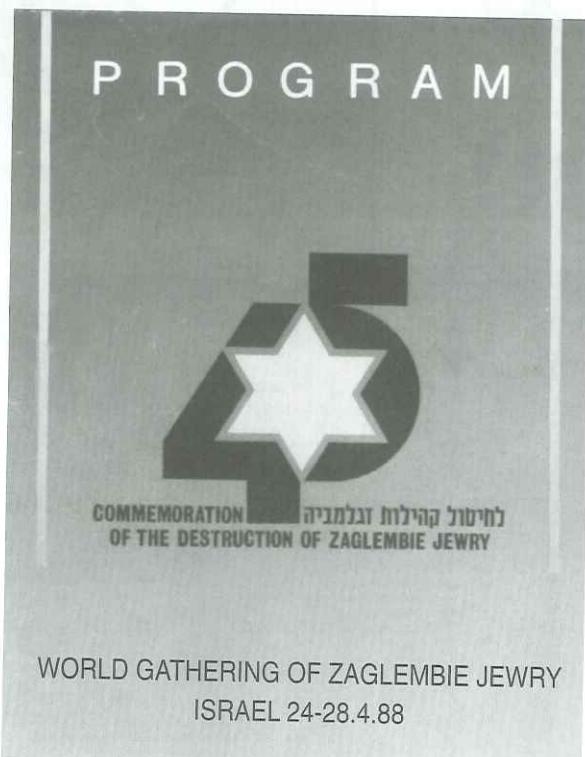

ארגון יוצאי קהילת זגלאמבייה בפולין. רח' פרישמן 23 ת"א 63561, ישראל. טל: 972-3-5270919

Zaglembie World Organization. 23 Frishman St. Tel Aviv 63561, Israel. Tel: 972-3-5270919

Commemoration Site

עשור ליד הזיכרון

הזמנה לפיתוח אתר הנצחה ליהדות זגלמבייה במודיעין - אפריל 1988.
An invitation to the opening of Zaglembian Commemoration Site in Modiin.

המרשימים ביוטר בנושא השואה ומושכת אליה מבקרים רבים מהארץ ומחוצה לה, לרבות בני נוער שבאים במאורגן מטעם בתיה הספר. מדי שנה, ביום השואה, אנחנו מכנסים עצרת זיכרון בהשתפות כ- 2000 יהודים זגלמבייה בני כל הגילאים ובמעמד אישי מדינה רבים. בשנה האחרונות הקמנו באתר אספנתאטרון קטן (ע"ש משפחת סקורה) שירשמש לנוחות המבקרים הרבים.

באשר לדoor המשך שלנו, יש התפתחות חיובית. בשנה האחרונות אנו נעדים לתופעה, בה יותר ויותר צעירים לוקחים חלק בפעולות הארגון, במיוחד בתחום התק绍ורת הקוללת הוצאה עלן זgalמבייה, הקמת אתר הנצחה באינטרנט וכו'.

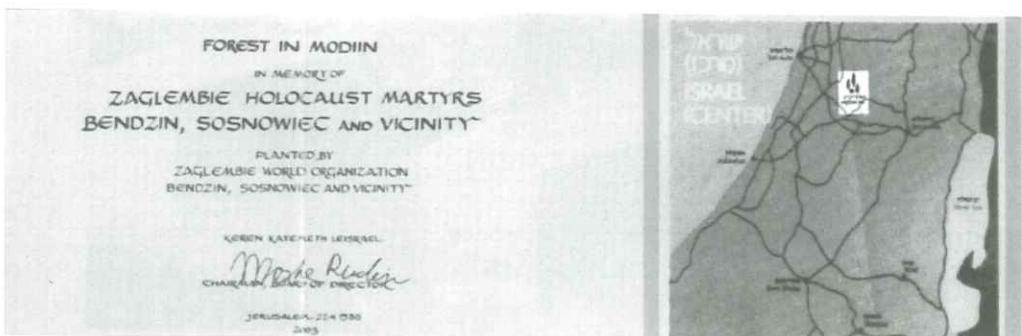
אנו מקיימים שפיעילותות בניינו ובניינו תלך ותרחב. ואדי אנו, הותיקים ונוכלים להיות סמכים ובתוים שגם בדורות הבאים יד זיכרון תהווה מקור מושיכה ועליה לרגל, וכתוצאה לכך, המורשת היהודית של יהדות זgalמבייה תמשך לדורות.

הנהרות על מיר - גורלנו בצחוך משתפים
ומקווי - מים, מילים דמעה, לטבוחינו בוכים
הליילות דשנו פחדינו, לא שבעו זונעות
טרופים הימים, קצחה רוחנו מלשונות.
רקייעי השמים מעורטלים, ריקם וחלולים
חשכו המאורות, כוכבי - על רחמים נטולים
מכונן החיים שפרק חמות - זנעה, בהסתדר - פנים
והצורך משמיד ביד - זוניות יהודים מעוניים
הפקר הנעלם, מעורפל העטיד - לא נודע
תקווה בתחום היריאוש. מי חלרו אז רדי?

הגדה של שריד

מאת: דב זלמנוביץ

למה תעמוד ברחוק, מרכע השרדותך תתעלם
לספר קורותיך בשואה, חוב נדרך לשלם ?
איך לא תזכיר לילות אופל וימי אימיים
צוק - העתים, אופקים קודרים חעומים
כשגלגול התקופה גלש מתחום הזמן
וכל מאודענו נורא, הויה מסעירה לך טמן.
הזרדים הובילו אליו מות ושבילים להחודה
היקום התהverb, הרוחות נשפי בגדיה.
מלך נבר כלב - טרפ צעופים נובחים
קלגסי "הגרמן" משגעים, ביהירות צורחים

בקעת הנצחה במודיעין.
Valley of Commemoration in Modi'in

מקדש לחיל האלמוני

מאת: אדיה רוטשטיין (אולמרט)

מי יבכה על קברי?
מי יבוא ויבכה על קברי?
לבד בעולם, בקשיים ובועל-
אך לוחם עד בל' ד'
וננד צאת נשמהותי.
האם יניח הנם זר על קברי
מנushi הגבורה לצין,
ואולי אשאר לא מוכך, עיריך,
גיבור אלמוני ללא שם.
לא יזכור איש אתשמי
בימים חופש ודרור
ובודאי בפינה החשוכה אשאר
בפינה חשוכה ללא אור.
מי יבוא אד לבכות על קברי?
הרי כל מי שהלכו וניספו
במחנות הצורר האכזר
הם אינם וגם עקבותיהם נעלמו
ווק זכרונם נשאר.
ază מי יבכה על קברי?

مولנית: שושנה רצ'ינסקי.

קדושי זגלמבייה

מאת: מינה גולדפלד ז"ל (לבית טנברג מצ'ילז'

ミימין למצבות
שני קירות גבוהים וקורפים
שני קירות שיש שחור עשוים.
על השיש השחוור שמות כתובים.
שמות של מכבים,
שמות זרים,
שמות של הורי,
שמות משפחתי,
שמות משמות שמות.
עומדות משותקת וקוראות
ושוב שמות הורי
לפני עיני
ובמחשובתי אני נזכרת
איך ראייתי אותם בפעם האחרון
במחנה מים כחולים
בין יערות והרים
בדרכם לירושלים
עיר הדורות
נצח אנדרטת
זכור.

האבן הזאת היא העירה שלי
שם נולדתי וגדלתי,
שם למדתי והתהננתי,
שם הילדות שלי עברה,
שם המשפחחה שלי נשאה.
עוומדת ועומדת ונזכרת
מעני דעה זולגת.

לזכרם

אננו נפרדים מחברינו, בני זגלמבייה שהלכו לעולם

נח קנטור ז"ל

במחצית יוני השנה הילך לעולמו חברנו, נח קנטור.

נח, יליד פינסק, עלה ארץנו עם הוריו בגיל דר, ב- 1923. במלחמת העולם השנייה התנדב לbrigade היהודית ולחם בשורותיה. בסיוםה של המלחמה הגיע לצפון איטליה, שםפגש בהדסה, צנירה פליטת שואה, שלימדים הייתה אשתו.

נח קנטור נכנס לפעילות נודצת בקרב יוצאי זגלמבייה בעקבות אשתו הדסה, ולידת סוסנובייך, חברת הנהלה, ומהפעילות ביותר בארגון.

הוא יום, תכנן וייראל את כרטת חברי הארגון, וdag לנוכננה השוטף והסדר. באמצעות כרטסת זו אנו יוצרים קשר ומחוזים על פעילותנו לרובם של חברי הארגון בארץ וב בחו"ל.

למרות שאינו יליד זגלמבייה ולא חווה את השואה על身ו, הוא הרגייש קשור ושיקות עמוקה למקום, לאנשיו ולארגון, לא פחות, מילידי המקום. בගליון השני של נלוון זגלמבייה כתוב מאמר על העתונות היהודית בזגלמבייה שלפני המלחמה, חומר אותו ריכז מתוך הספרות הענפה שהופיעה בנושא.

נח אהב את זגלמבייה ואנשי זגלמבייה אהבו אותו. במלאת שלושים לפטירתו התכנסו באולם הארגון יידיז'ו, מוקריי זכרו ומשפחתו, תוך שהם מעלים זכרונות וסיפורים על האיש, דמותו ופעלו הרב והחוני.

הזהיר אחריו אהה, הדסה לבית ולפובין, שתי בנות, ליורה וושא ושלשה ילדים.

חובל על דברדין ולא משתחווין.
יהא זכרו ברוך!

아버חים גריין
וועד הארגון

זלמן גיטלד

אני, דור שלישי לשואה הילכתי באושוויץ בראש מורים

מאת: שני לבון

סבא וסבתא יקרים, רציתי לספר לכם מה הרגשתי בנטת ביקורי באושוויץ. מספר דקות אחריו שנכננו בשער בו מופיעה הכתובת "העבודה משחררת" נזכרתי, שבסאו סיפר לי על הרצון שלו, מיד אחרי המלחמה, להזכיר לגרמנים שאותו הם לא הכינו. לא פחות מכך הרצון לנוקם בהם בעצם העובדה שהוא חי וממשיך בשגרת חייו.

לקחתתי את דגל ישראל ועטפתי את עצמי בו, כמו בטלית. ובאים מחברי המשלחת נשעו כף. התהלהכתי באושוויץ בראש מורים, כאילו השלים את מסע הנקמה וכעת אני, דור שלישי לשואה יכולה ללכת למקום וכאיilo להזכיר לגרמנים: לא הצלחתם!

בתום הטקס שנערך במקום, שרתי את "התקווה" בהרגשה מיווחדת. צאת, שמעולם לא היה לי קודם בכך. ערכנו טקס נוסף בראש מורים, בו הקראנו את שמות בני המשפחות שננספו. אני הקראתי את כל השמות שנתתם לי, והרגשתי כאילו בפניהם הראשונה נאמר על אנשים אלה קדיש, וכאיilo הם כבר לא חלק מהמספרים שננתנו להם הנאצים, כי אם בני אדם, חלק ממשפחותה.

כפי שאתם מבינים, היה זה يوم קשה במיוחד. רציתי שתடעו שנקמתי את נקמתכם, ואת התהווה האצת אף אחד לא יכול לקחת ממני. **עם ישראל חי!**

שני לבון, נכדתם של תושיה ושלום הרצברג.

"המשש זרחה, השיטה פרחה והשוחט שחט"

מאת: רביד בר אוד

בניגוד לאחרים, לא ניחלתי יומן מסע ולא הייתה מסווגת כתוב במשר הטילול. ראייתי וספגתי הכל. אבל, רק אחרי שחוינו לארץ באה ההטמעה. גם לא בכיתתי, הדמעות שלי יבשו מזון אבל בן התפלתי מול הקברים במיידאנק. לא לאלהים אלא לנרצחים. בקשתי סליחה שאני חיה והם לא, ובקשתי גם הגנה.

לפני פחות משנה והודיעו לנו בבייה"ס על התארגנות של משלחת לפולין. רציתי להירשם.zman ידעתי, כי כשאגיע לכתה י"א אסן.

במהלך החודשים הבאים, ונוד לנסיונה עצמה, ה策טרף כל המידע לפאל אוד. דברים שידעתי ודברים שלא ידעתי, השלימו לי תמורה כוללת.

נחתנו בפולין, באמצע הקיץ. למרות שהייתי עייפה לאחר טיסת לילה לא החמצתי אף פרט מהדרך וההסברים. גם בברים בהם מרבית חברי ישבו באוטובוס, נשארתי ערה, גומעת בעיניים את הנוף. ידעתי, כי בפולין אני איה רק פעם אחת, ורציתי ללמידה, לדעת ולנסות להבין.

במהלך השבעון הקצר אך המומץ הזה, השתדלנו להספק כמה שירות ואפלו אחרי יום מפרק, למורות העייפות, כשהמדrica אמרה, כי מי שרוצה יכול להצטוף אליה לסייע רשות בעיר, לא היה אחד שלא התיאץ בזמנם. במול השבעון, למראה המהונות ובתי הכנסיות, ערמת השערות, הפורחות, הנעלאים ושאר החפצים האישיים, לא יכולתי להבון כיצד התהחש הדבר. וכמו ביאליק בשעתו שתהה כיצד זה "המשש זרחה, השיטה פרחה והשוחט שחט".

כל שהמשכנו בסיפור, וראייתי את "תאי האקסון" של הנדונים, את דרגשי הילדיים ושמנعني את הספורים על העינויים, עלובי שורות משר: "תפילת הילדיים שבוכים לאף אחד אלוהים שומר בקופסה מיווחדת ואני עוד שומעת ילדה קטנה לבד בקהל של מלך מגורש מגן נדן"...

רביד השתתפה ב- 1997 במשלחת נוער לפולין מתיICON ע"ש צינלסון מכפר סבא.

שרודולה

מאת: חנקה שלזינגר (וירטואן)

כאן שרודלה. מול הבניינים היפים, הגבויים, העצים והדשאים היירוקים, כל כך יקרים! הבבושים, הנקיון והחשוב מכל, האוורז הצה, הניק. מול כל זה, איןני יכולה להשנות ובוודאי לא לתאר לכם מה היה כאן לפני 50 שנה. זו לא שרודולה שאני זכרת!

במקום הדשאים והבנינים, עמדו, הרוסים למחצה, צרייפים בהם חדרים קטנים. בלי שירותים או תנאים מינימליים הנהנוצים לבני אדם. בפונים חיו נשרות משפחות עם ילדים זקנים. כולם יחד ובצפיפות נוראה, בקורס ובוחום. זאת, כדי שייהיה להם, לפחות, גג מעל הראש. אולם לרוב האנשים גם זה לא היה! אף אחד שטחבו במקומות, בתקופה למצוא פינה חמה למשפה, ילדים, להורים הזקנים, כדי שלא ישנו בחוץ...).

לא היו כאן פרחים, לא עצים ולא דשאים! גם לא כבישים, דרכים או שבילים... רק שלוליות מים, בוץ ואדמה בווצאות מסביב, ובקיים, אבק, חול, אדמה חtica... ומשה השורפת את האנשים גם כשם בתוך הצריפים הלווחטים!...

בתוך כל הגנים הזה, היו צערדים. נודע לתפאות אשר הריש דרכים ללחום ולנקום בחיה הנaziית!!! יוחיק ובולק קה'יר, שני האחים, ידענו, שנסק הדל שברשותם לא יוכל לנצח את המכוונה המשומנת, הרצחנית הנאצית, בלבד מבהוץ ורק עם אקדחים ודקוטנים מעופרת. אך הם יצאו ללחום, לא על מנת לנצח, אלא, כדי להציג את בזבוז! את הכבוד של העם הזה!!! להראות לעולם, לסייע, לשונעד יהודי יודע ללחום וליפול בגבורה! ואומנם, שני האחים, יוחיק ובולק נפלו בגבורה!

היו נוד בנים, אשר מסרו את נשמתם במלחמה נגד האויב הנורא... שני החברים: צבי דונסקי וליפק מינץ. ראש ההוראה מסרו אותם לידי הגטו, כמורדים, חברים מהתנגד? שלושה חודשים עינו אותם הגרמנים בכלא אוסטרוגורסקי בסוסנובי, עד צאת נשמתם!... לפני השמונות, ליפק נשלח לאושוויז, ואת צבי המיתו על הגילוותנה בקטוביצי!...

גם בנות היו גיבורת: האחיות פיסחסון. איזיה נסעה לורשה, לחפש או לקנות נשק: נטפסה, נעונתה, ונוד הים לא ידוע איך ואיפה נפלה?... אהותה - ארקה, נסעה אחרתה, ובdomה לאיזיה, נעלמה בלי עקבות!... והיתה גם אינה גלבurd, חברה טובה של. ילידת וורצלבק, שבזמן המלחמה גרה עם משפחתה בסוסנובי. חינוך של השומר הצער היה בעורקה! בזמן עליזה, אופטימית אבל מאד דיאלית היהה, מוסורה לפעילות מתחתרת. בזמן הגטו בשרודולה וגם לפני כן... אהבה את החברים, ודאגה לכלום! באחת מהנסיעות שלה, בחיפוש אחריה השגת נסק קשה, אבל היא כשהיא מוחופשת ל"פוקלקסודיטשה". בחתנה עינו אותה קשה, אבל היא הצליחה לבrhoה לגטו אבירציה. שם טפלו בה החברות, בפצעים, בצלקות ובמכות שקיבלה... אולם, אחרי שעוטה, הכריזו שוטרים ברמקולים שהבורה חייבות להתייצב במשטרה, חיילי ישראלי הגרמנים את כל הגטו!... אינה הבינה שאין ברירה, ירצה במדרגות, חיילי גסטאפו תפסו ודחפו לאוטו אסירים... יש סברה שגם כלבים היו בתוך האווטו?... כן, היא היה גיבורה! בת 19 הייתה בסך הכל איש אינו יודע, מה ארענו לה ואיך נתק פטל חייה???

בטוחני, כי רבות נוד ייכתב על מעשיה, אומץ להבה וגבורה! אסים ורק זאת אומר... את אהבותי אליהם ואת זכרונם אני נשאת בלב עז ימי!

דברים שנישאו על ידי חנקה שלזינגר בשרודולה על ידי האדרטה לזכר האחים קה'יר. יולי 1997

תחנת הרכבת בסוסנובי 1907.

Railway station in Sosnowiec 1907

Letters

מחברים למערכת

Better late than never!

We received your newspaper with the activities of your Organization in Israel, for which we thank you.

We are very proud of you Zaglembe, that after fifty years of existence, you decided to publish such a marvelous paper. (Better late than never!)

We wish you every success in your publishing endeavor for many years to come. We understand that publishing such a paper is costly, so please accept our contribution of \$1.000 to assist you.

If at all possible, we would like to suggest that your publication be printed half in English and half in Yiddish, as the majority of the Zaglembe Jews do not read Hebrew.

Thank you for your consideration.

Cemach Wolbromskt - President - "Association of Zaglembe Jews of Montreal"

Who knows? Who remembers?

My family tree

I am writing as someone researching my family tree, with roots in the Sosnowiec-Bendzin area. My mother's mother's family is from the area. My grandmother is Dora Danziger, who was born in Sosnowiec, and left for the United States in 1920. She is the daughter of Israel Danziger and Chava Kestenberg. Israel is the son of Zeharyahu Danziger and Leah Blumenfrucht.

I will be much obliged for any information concerning my family.

Dr. Robert E. Heyman.

8007-G Greenspring Way, Owings Mills, Maryland, 21117-5436, USA

Information

קברי חילים ארץ-ישראלים בקרקוב

מאת: פיליפיסקי סברון

דומה, כי ראוי להביא לידיוותם של יוצאי גלטביה אשר גרו בקרבת העיר קראקוב, כי בבית הקברות הצבאי הפולני שם, קבורים גם חיילים יהודים מאזור ישראל.

בחודש אפריל 1998 נסעה לפולין במסגרת משלחת של ארגון יוצאי צבא פולין בארץ. המשלחת החמונה ע"י ארגון הקומבטנטים הפולנים (לוחמים בנאצים לשעבר). טרם צאתנו הודיעו לנו המארחים, כי נקבע בבית הקברות הצבאי בקרקוב.

מטרת הביקור הייתה לחקור כבוד לחילונים היהודים מאזור ישראל שנפלו במהלך מלחמת מיגורם של הנאצים. הם התגלו לצבא הבריטי בתחילת מלחמת העולם השנייה, נלחמו יחד עם הבריטים בוון, שם נפלו בשבי הגרמנים והועברו למחלנות בפולין. במחנות אלו הם נרצחו בשנים 1943/4.

שני קברים של חיילים הארץ-ישראלים ממוקמים בכניסה לחלקת הקברים של החיילים הבריטים. על המצבות מצוין כי הם נפטרו בקרולבסקה-חוטה. תען מצבות נוספתות פוזרות גם הן בין קברי החיילים הבריטים. על כל מצבה חרוט מגן דוד כשחיכתו בה הוא גם באותיות עבריות.

המשלחת קיימה טקס אזכרה במקום, בהשתתפות המארחים הפולנים. נאמר קדיש לזכרם, נערכו תפילה והונחו זרים על כל הקברים היהודיים. פיליפסקי סברון, חבר הארגון מוחיפה, ליד בנדין שמשפוחתו מצ'לאן.

Connecting the "missing link"

We, the Zaglembe Social group of friends in north Miami Beach Florida namely:

Karol Jadzia Srychter - New York; Liou Rose Rechnic - Miami; Jacob Baigelman Rose Koplir Su. Cleveland; Regina Eisenstein - Toronto; Jadzia (Jenny) Eisenstein - Toronto; Max & Marysia Borden - Cleveland; Moriss Lauberman - New York.

Take this opportunity to extend our congratulation and best wishes on the publication of the first addition of the Bulletin - Magazine for members of Zaglembe all over the world. Mazal Tov May you have much success in connecting the "missing link"!

We hope that the members of Zaglembe wherever they may be - exchange information of their lives, articles of importance!

Here in Florida in Feb-11 98 we had a dinner dance for the vacationing Zaglembe. we are pleased to inform our brothers and sisters in Israel that the event exceeded our expectations : Over 400 people attended enjoyed and mingled. It was a "Simcha"!

Events such as this strengthens continuity of friendships which were broken and destroyed with the outbreak of WWII.

We derived some profit from this event, which was distributed to several charities. We are happy and honored to send to the Zaglembe in Israel \$900 for the upkeep of Jad-Zikaron.

Dear sisters and brothers, here's hoping that we will see in our lifetime Peace and Prosperity in the land of Israel and may you go from strength to strength.

Rose Rechnic - Florida.

ميد שוטף

ביה"ס "כנצלסואן" בן חמישים

לפני כ- 18 שנה החלו הקשרים בין התיכון כנצלסואן בכפר סבא לארגון יוצאי גלטביה. הקשר נוצר עם מנהל בית הספר, מר גולדויה לחמן ז"ל, בעצמו ניצול שואה, לבון אברהム גראן, י"ר ארגון יוצאי גלטביה שהיה אחד מחניכיו של לחמן בשעלה ארץ. לחמן היה מי שהכניס את לימודי השואה לביה"ס, זמן רב לפני שנהגו כך בתיכון ספר אחרים. במרוצת השנים התחזקו הקשרים עם בית הספר בניהולו של מר איביגדור קירשנר. תלמידי התיכון שותפים פעילים לאירועים הקשורים לקהילתתנו העניפה. מידי שנה וטלים תלמידי בית החינוך חלק באירועי הארגון לציון ים השואה ואף נזירים לחבריו הארגון בקיום מפגשים שוניים.

השנה, חגג בית הספר יובל שנים לפניו. ברכה מטעם הארגון הרופינה בחוגרת " 50 שנה לכנצלסואן" שיצאה לרגל המאורע.

ሚלות פרידה ותודה
עם פרישתו של מר קירשנר מניהול בית הספר, לרגל קבלת תפקידיו בצוות, אנו רצאים להודות לו מקרוב לב על שנים הפעילות המשותפת והפורייה בין התיכון לארגונו. אנו תקופה גם, כי שיתוף הפעולה בין בית הספר לארגון, ימשך גם בעתיד.

צipy ריבנברג במאית הסרט 'שלוש אחיות'

ריבנברג, במאית של סרטיים דוקומנטריים, מביאה בסרטה החדש את סיפורה של אמה ואהוותיה של האם, ניצולות שואה לבית שטינינץ מצ'לז'. היא משרות את מציאות חייה תוך חתמודות עם מחלות, זקנה ומורות ואת שחיקת כבוד האדם על ידי החיים עצם. אין היא מהססת לגעת בפציעים פתוחים. המצלמה שלה עוקבת אחר שגרת החיים של בני משפחתה בבית, בבדיקה אצל הרופא וכדומה. ריבנברג מצלילה להפוך את הכאב המשפחתי שלה לכאב של כלנו, ניצולי שואה וצאצאיהם כמו גם מי שאינו לו נגיעה אירשת להווית השואה.

את הסרט מכנה הביקורת - "תיעוד אמיתי, מכאייב אונושי וונגע לב". אחד הסרטים היפים והמרגשים בפסטיבל ברלין...". "הסרט התיעודי הטוב ביותר שנוצר בארץ עד כה על זיכרון השואה..."

"במאית מוחוננת", "במאית יהודית היודעת לבחור ולטפל בחומר שלה", "אמיצה", "במאית גדולה": אלה רק מקצת מן הכתבים שנשקרו לראשה של צipy ריבנברג, במאית הסרט "שלוש אחיות". בכל מקום בארץ ובעולם, בו מוקן הסרט, הוא זוכה לתשבחות רבות ע"י המבקרים.

הסרט השתתף בפסטיבל ברלין 1998, ב"סינומה דו וויאל", פאריס 1998 ובפסטיבל ירושלים 1998. הסרט זכה בפרס קרן תרבות חיפה לעבודה בתהילר 1997.

סרטה הקודם של ריבנברג "הבחירה והגורל" הוקרן במסגרות אלה וזכה לפרסים והערכה רבה. כן הוקרן הסרט ביום השואה בערוץ הראשון.

אינטרנט

בימים אלה הולך ונבנה, ביזמותו של בני הרשקביץ, אתר באינטרנט עבור יוצאי גלמבה.

באתר - תערוכת "נבר הווה" - יהדות גלמבה ומורשתה בתמונות, מפות וצדונה. מטרות האתר הן להנציח את יהדות גלמבה לפני המלחמה, בזמן המלחמה וכן ליצור בין יוצאי גלמבה לדורותיהם בארץ ובעולם.

באתר תופענה מפות של ערי גלמבה כשבהן מצוינות "נקודות חמוט" של האתרים היהודיים. כל הקשה על "נקודה" כזאת טוביל את המש坦ש לסדרת תМОנות והסבירים בונושא.

לדוגמא: לאחר הקשה על מיקומו, במפה, של בית הכנסת בנדיין תופיע על המסך תמונה של המבנה העומדת כיום במקום בו היה בית הכנסת ולידה תמונה בית הכנסת בשיא הדור. משם תהיה נקודות קישור לתמונות שתארינה את פנים בית הכנסת. כך שכל מי שיצפה באתר, במיוחד דור המשך, יוכל להתרשם מן הנבר כאלו ביקר במקום.

כדי להשלים את האתר, אנו זוקקים לנורתקם. אלו מביבכם שיש בידם תמונות של בני ציבור יהודים (בתים קברים, בתים נכסת, בתים ספר וכדומה) ו/או מסמכים שונים, מتابקש להביא את התצלום לשrique ממוחשבת, כדי שנוכל להרחיב את המידע אודות גלמבה היהודית.

בידנו, גם מפות של סוסנובייך ובנדין ואנו זוקקים למפות נוספים של שאר קהילות ערי גלמבה. כל חומר יוחזר מיידית לבעליו לאחר סירתו.

לקבלת מידע בנושא, ניתן לפנות אל בני הרשקביץ מדור המשך בטל: hershkow@netvision.net.il או בדואר אלקטרוני: 03-5323528

יום הזיכרון לשואה ולגבורה תשנ"ח

השנה, שנת היבול למדינת ישראל התקיים טקס יום הזיכרון לשואה ולגבורה באתר ההנצחה במודיעין, בסימן שואה ותקומה. ככל שנה, גdash קהיל של אלףים את יד הזיכרון במודיעין - יוצאי גלמבה לדורותיהם, חברי הכנסת, אישים ציבוריים, מפקדי משטרת בכיריהם, קבוצות חילילם על מפקדים ואורחים רבים בינוים בני נוער.

תפילת ההתייחדות נאמרה מפני החזן מר חיים אדלר, נכד ליוצאי בנדיין. נשוא דברים: יו"ר הכנסת מר דן תיכון, יו"ר הארגון מר אברהם גрин, ראש עיריית כפר סבא מר יצחק ואלד ונציג יהדות גלמבה באראה"ב מר סם סקורה מניר-יורק.

השתתפו בטקס בקטני שירה ופורה בני הדור השני והשלישי ליוצאי גלמבה ותלמידי בית"ס ע"ש צנלאסון מכפר סבא. מקהלה יהודית בנויצחו של תלמידי ברק ולהקת כליזרים ביצעו את החלק האומנותי. את הטקס המרגש והמרגשת הנהו נציגי הדור השני.

יארכיטיט בתשעה באב

בכל שנה, נערך ביום ראשון ה- 2 באוגוסט, יום חום השעה באב, טקס זיכרון ליר אנדרטה קדושי גלמבה בבית הקברות בנחלת יצחק.

הטקס נערך בהשתתפות ורבים מבני גלמבה, מבוגרים וצעירים. את תפילת ההתייחדות נשא החזן מר אריה בראון. דברי זיכרון נאמרו מפי מר אברהם גrin ומר גריינגרס יצחק, מנהלת הארגון. בסיוםו של הטקס והונח זר פרחים למלגות האנדרטה על ידי נציג הדור השני.

טקס זה מהווע מעין יארציטט לקדושים גלמבה ומתקיים כבר שנים. הטקס בא לציין את היום בו חסלו הגיטאות בקמיונקה וברוזלה. היה זה בט' באב 1943.

האנדרטה במקום הוקמה ב- 1954 ותחתייה טמון אף קרבנות השואה אשר הובא מאושוויז.

ה מצבה בנחלת יצחק

The Monument in Nahalat Itzhak

808 צלומים של יהודי בנדיין בארכיון בקטוביץ

הגינה פניה אל ארגון יוצאי גלמבה לפעול למען חילוץ אוסף בן 808 צלומים של יהודי בנדיין הנמצא בארכיון בקטוביץ. האוסף, ככל הנראה, מכך צלומים מלפני ובזמן המלחמה. אוסף התצלומים נמצא, במבנה משטרת בנדיין והועברה אל הארכיון בקטוביץ יחד עם חומרם ונוספים מזמן המלחמה הנוגעים לאזור בנדיין.

מירה ריין בינפורד מישיגן, מפיקת הסרט על בנדיין "יהודים בשילג", שמנה אוסף צילומים זה, והוא מנסה החל מ- 1991 להגין אליו. היא גם זאת שהניבירה את העניין לדיינותו.

כל הפניות אל הארכיון מצד גורמים שונים לצילם את האוסף ולהפיצו ננו עד כה בשלילה. לטענותם האוסף טרם קוטלג ועוד אז אין הם אפשרים לאיש לראותם.

הנהלת הארגוןלקח על עצמה את הטיפול בנושא.

הנצחת אישיות

אנו מודים כי בmortaff ההנצחה שביד הזיכרון במודיעין נותרו עדין מקומות להנצחה אישית של בני המשפחה שנספו בשואה.

הנצחת שורה אחת חריטה בשיש שחור עולה \$150. המבקשים להנציח את קיריהם יפנו לאולם הארגון הפתוח מדי יום רביעי בערב וימלאו טופס עם הפרטים הדורשים.

דמי חבר

הפעילות הרבה של הארגון מחייבת הוצאות כספיות בלתי מובלטות. הכספי העיקרי בא מדמי חבר העומדים השנה על 75 ש"ח. אנו מבקשים מכל חבר שטרם שילם את דמי החבר לנשות זאת בהקדם.

את דמי החבר ניתן לשלם:

- ישירות לחשבון הבנק - ב.ב. סניף 802 (רחוב אלנבי, ת"א) לזכות "ארגון יוצאי גלמבה" חשבון 98084/48.

- (המשלם בדרך זו מותבקש לרשום את שמו וכתובתו כדי שנדע למי ולאן לשולח קבלה).

- באולם סלה הוברפלד

- חולון, טל. 03-5057873

- ר"ג, טל. 03-6775605

- חיפה, טל. 04-8256067

תצלומים של יהודי זגלמבייה

עם זאת, האוסף כמו שהוא, מעביר אל המתבונן בו את תחושת החיים של בני עיר יהודית בפולין שבין שתי המלחמות : בני זוג בחופשה מחייכים אל המצלמה, תינוק שנולד מוצג לראות המברכים, בני תנועות ונער חושפים את גוומם לשימוש במושבת הקיא, תלמידי הגימנסיה המקיפים את המורה, מרצינים מבט בוגר כביכול אל העטיד, האשזון המנצח את עצמו לזכר נשרות השים שחלפו. רק בדיעבד, ישוב ויזכר לעצמו המתבונן בתצלומים, כי רק התמונות חיות : מהאנשים המופיעים בהן שרדו מעתם. הקהילה עצמה שוב אינה קיימת.

נראה כי תחושה זו מבקשים יוזמי פרויקט המחקר להעביר אל העתיד. החלטתם היא לפרסם את האוסף בשני כרכים, האחד שיכלול את כל הצלומים והשני כולל מאמרם וסיכום על בנדיין היהודית. ככל הידוע, יוזמים אנשי הפרויקט גם תעורכה מיוחדת, שתציג את אוסף הצלומים בלוני הערות ופרשנות אנשי המחקר, שהשיגו מידע רב על האנשים והקבוצות המופיעים באוסף.

פרויקט המחקר מוביל בצוותא על ידי אנשי המכון נ"ש פרץ באור בפרנקפורט (מכון לחקר והוראת השואה יהידי מסוגו בגרמניה), בראשות האנו לוי, ועל ידי אנשי מוזיאון אושוויץ בראשותה של המנהלת המדעית קריסטינה אולקסי. תקופה מסוימת היו שותפים לפרויקט גם אנשי מוזיאון השואה בושינגטון, אלא שם פרשו בשל חילוקי דעתות מڪוציארים.

את עבודות המחקר העיקרית ביצעו מrk פלאז וקרסטן, אנשי המכון בפרנקפורט שראיינו ונמדו בקשר מכתבים עם אנשי בנדיין בישראל, גרמניה, פולין וארה"ב. אנשי בנדיין אתנו בארץ היו מעורבים אף הם במחקר, וربים מהם תרמו תרומה חשובה בזיהוי האנשים בתצלומים, ומסירת פרטים אודוטיים.

כמי שנטח חלק בעבודת מחקר זו, ואף נסע לצורך כך לפרנקפורט, יכול אני לומר כי חשיבותו של פרויקט זה חריגה בהרבה מההיסטוריה של אנשי בנדיין בלבד : עם סיומו הckerוב, הוא ישמש כಗלעד מוצלח לחיים היהודיים שנגדו באחת; תזכורות לעבר שנגדע.

ד"ר אביהו רונן - מנהל האגף הרעוני, בית לוחמי הגטאות.

אוסף התצלומים של יהודי בנדיין

מאת : ד"ר אביהו רונן

זהו כשנתים מתנהל פרויקט מחקר ותיעוד בינלאומי יוצא דופן, אשר במרכזו עומדים כ- 2000 תצלומים של יהודי בנדיין.

למעשה, אוסף התצלומים הוא אוסף ישן שזה מכבר היה ידוע על קיומו. (אך אין לותו עם אוסף תצלומי הזאות, כ- 4000 במספר). האוסף נמצא לאחר המלחמה, והסבירה היהתה כי אחד מאנשי בנדיין הביאו למ沉נה ושמרו שם, או שהוא נשמר על ידי אחד מאנשי "זונדר קומנדו" באושוויץ. האוסף הוחזק, ואף הוצג מוה שנים במונייאון באושוויץ, אך במשך זמן רב לא עלה על דעתו של איש לביר, מי הם האנשים המופיעים בתצלומים.

לפני כשלוש שנים, החליט אי מי לבדוק את התצלומים בדרך פשוטה : ידוע, כי בשנות השלושים, היו נהגים בעלי חנויות הצלום להטיבע את חותמת החברה בגב הצלום, וכן להוסיף תאריכים ופרטים מזהים.גב התצלומים נבדק, והחותמות והכתובים אכן היו שם. התברר כי כל האנשים, המשפחות, והקבוצות המופיעים שם, הם יהודי בנדיין. היה זה אירוא אחד יהודי בנדיין, מי שרכיב ואולי אף שמר את התצלומים.

האוסף הוא הטרוגני, וכל תצלומים מסוימים שונים : אנשים פרטניים בדירות, בחופשה, ברחוב. תצלומי משפחה בערות חג ומונע. תצלומים חגיגיים של קבוצות תלמידים או אנשי חנויות נוער. עם זאת בולטות מספר חטיבות גדולות של צילומים, הנראים כמו עספם של אוסף פרטניים או קבוצתיים. בפרט בולטים שני אוספים : האוסף של תנעות "השומר הדתי", והאוסף של משפחת מלך (צלם חובב שהרבה לצלם את בני משפחתו). בין הצלומים בולטים גם קבוצת צילומים קבוצתיים של בני כיתות הגימנסיה "פִּירְשְׁטָנְבֶּרג".

רבבית התצלומים הם תצלומים של יהודי בנדיין משנות העשרים והשלושים. רק תצלומים ספורים הם מתקופת השואה. ונראה ששיבת הדבר היא ברורה : בתקופת המלחמה, הייתה החזקת מצלמה והפעלתה, עניין שבמורתה, ולכן שרדו רק תצלומים מעטים.

מתוך אוסף התצלומים של יהודי זגלמבייה
A collection of photographs of Zaglebian Jews

Photos of Zagłębiani Jewry

ZDJĘCIA ŻYDOWSKICH RODZIN W MUZEUM AUSCHWITZ-BIRKENAU

Krystyna Oleksy

Wicedyrektor Państwowego Muzeum Oświecim - Brzęzinka

W Miejscu Pamięci i Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu trwają intensywne prace nad przygotowaniem nowej wystawy stałej, która mieścić się będzie w budynku tzw. centralnej Sauny w Birkenau. Jej historia obfituje w wiele tragicznych wydarzeń związanych zarówno z masową zagładą jak i z funkcjonowaniem obozu. W budynku tym esesmani przeprowadzali dodatkowe selekcje wśród Żydów, którzy bezpośrednio po przywiezieniu do Auschwitz przeszli selekcję na rampie i jako zdolni do pracy skierowani zostali do obozu. Wybranych rozstrzelano na miejscu, lub kierowano do znajdujących się w pobliżu komór gazowych. Sauna pełniła także funkcję centralnego bloku przyjęć nowo zarejestrowanych więźniów.

Zarówno Sauna jak i znajdująca się w pobliżu ruiny krematoriów i komór gazowych są ostatnimi obiektami, które zwiedza się dziś na terenie byłego obozu. Między innymi ze względu na tę lokalizację postanowiliśmy zorganizować w Saunie wystawę stałą, która z jednej strony pokazałaby historię tego budynku i jego funkcję jako miejsce, gdzie rejestrowano nowo przywiezionych do obozu, gdzie jeszcze dziś widoczne są ślady działań jakim poddawano ludzi, by pozbawić ich indywidualności, by wolnego człowieka zamienić w Heftlinga - miejsce, gdzie golono im włosy, gdzie odbierano cywilne ubrania i przydzielano więźniarskie pasiaki, gdzie tatuowano obozowe numery. Zachowane na ścianach oryginalne napisy, urządzenia dezynfekcyjne, wyraźny podział budynku na "brudną" i "czystą" stronę wyraźnie pokazują drogę, jaką przebywali więźniowie.

Pragniemy także, aby na zakończenie pobytu w Birkenau odwiedzający miał czas na refleksję, modlitwę, chwilę zadumy. W tym celu planujemy umieścić w Saunie wystawę, która w symboliczny sposób pokaże zamordowany świat europejskich Żydów.

W zbiorach archiwalnych Muzeum znajduje się unikalna kolekcja fotografii, które przedstawiają różne sceny z życia rodzin żydowskich sprzed wojny: ich codzienną parę, narodziny dzieci, śluby i pogrzeby, klasy szkolne, organizacje, a także wakacyjny wypoczynek w gronie rodziny i szkolnych przyjaciół. Największa ich część przedstawia rodzinę Żydów z Zagłębia - z Będzina, Sosnowca i najbliższych okolic. Są tam również fotografie wykonane i w innych miastach, m.in. w Warszawie, Łodzi, Suwałkach. Wiele z nich daje się połączyć w duże grupy, na których można rozpoznać te same osoby fotografowane w różnych miejscach i w różnych odstępach czasu. Ich dokładniejsza analiza pozwala przypuszczać, że cały zbiór tworzą fotografie, które należały do

kilku rodzin a z osobami z innych miast łączyły je więzy rodzinne lub przyjacielskie. Jest możliwe, że przywieźli je do Auschwitz ludzie należący do jednej rodziny, lub mieszkający w jednym domu a na pewno ludzie deportowani do obozu w tym samym transporcie. Najprawdopodobniej pracujący w "Kanadzie" więźniowie wrzucili je do jakiegoś pudła, czy może do jednej walizki i po prostu o nich zapomniano. W ten sposób dotrwały do wyzwolenia. Z notatki sporzązonej w Archiwum w roku 1953 wynika, że przez pewien czas przechowywano je właśnie w walizce. Może nawet w tej samej, w której zostały odnalezione?

Pragniemy, aby wystawa była hołdem złożonym tym wszystkim, którzy zginęli w gettach, w obozach koncentracyjnych i obozach masowej zagłady. Ich nazwiska nie są nam znane, nie znane pozostają także ich twarze. Jesteśmy przekonani, że wystawa przybliży współczesny świat europejskich Żydów, a zwłaszcza świat Żydów polskich, który bezpowrotnie został zniszczony w wyniku holocaustu. Każda z widocznych na fotografiach osób - mężczyzn, kobiet i dzieci, ludzi starych i młodych, pięknych i mniej powabnych - miała przecież kiedyś swój dom, własne życie, które zostało brutalnie przerwane. Niektórzy z tych, których przedstawiają fotografie przeżyli i mogli na tej jedynej często pamiętce rodzinnej rozpoznać siebie, swoich krewnych, przyjaciół i znajomych.

Kopie całej kolekcji udostępniliśmy Muzeum Holocaustu w Waszyngtonie i Fritz Bauer Institut we Frankfurcie nad Menem. Dzięki pracy i zaangażowaniu wielu ludzi znamy już wiele nazwisk i imion. Kopie znajdują się również w klubie Związku Żydów Zagłębia w Tel Avivie. Ciągle liczymy na Państwa pomoc w identyfikowaniu ich losów, chcemy bowiem wydać publikację, która będzie katalogiem wystawy i zawierała będzie cały zbiór zdjęć. Jednakże nazwiska i losy wielu z nich pozostają nieznane.

Gdy patrzymy na fotografie, ciągle są z nami ci, po których pozostały do dziś jedynie prochy na polach Auschwitz, Buchenwaldu, Bergen Belsen. Znamy ich twarze za zdjęcia, znamy ich imiona i nazwiska z relacji ich przyjaciół a jednocześnie pamiętamy o tych, po których nie pozostały nawet tak nikłe pamiątki jak fotografia - o sześciu milionach Żydów, ofiar holocaustu, pomordowanych w gettach i obozach, rozstrzelanych, zamęczonych i zagłodzonych, zmarłych z chorób i wycieczczenia. I dla każdego z nas jest jasne, że chociaż staramy się, aby żyjący mogli rozpoznać na fotografii swoich bliskich i aby mogli nacieszyć się widokiem ukochanych twarzy, bo dla wielu te zdjęcia stanowią jedyną ocalałą pamiątkę, to jednak Oświęcimska kolekcja to wielki symbol. Symbol całego zamordowanego narodu.

Jewish Prisoners-of-War murdered by Germans in the Lublin district 1939-1943.

Altman Szmuel b. 1915 Bendzin.
Berlinski Abram b. 1900 Bendzin.
Blat Nuta b. 1917 Dabrowa Gornicza.
Bochenek Lejb b. 1899 Bendzin.
Borowski Ruwen s. Lipa b. 1898 Bendzin. September 1939 Biala Podlaska.
Brener Berek b. 1904 Bendzin.
Brzgowski Fajwel b. 1914 Bendzin.
Cukierman Ajzyk s. Mosze. b. Czeladz. 1939 Biala Podlaska.
Fajner Chaskel b. 1917 Bendzin.
Feldberg Abram b. 1917 Bendzin.
Ferszt Mojzesz b. 1910 Bendzin.
Flajszer Roman b. 1900 Bendzin.
Goldberg Abram s. Mordka. b. 1913 Sosnowiec. Pte.. 11 inf. reg. 10(20).1939 Tomaszow Lubelski. Stalag IV A.
Goldblum Aron b. 1913 Dabrowa Gornicza.
Goldminc Jakub b. 1909 Bendzin
Goldminc Roman b. 1910 Bendzin.
Gotfried Elias b. 1899 Sosnowiec.
Hejring Lajbusz b. 1916 Sosnowiec.
Hendler Zelman b. 1907 Bendzin.
Honigsztejn Menasze b. 1910 Dabrowa Gornicza.
Ickowicz Pino b. 1914 Bendzin.
Lewkowicz Josef s. Noach. b. Bendzin. Pte.
Lewkowicz Majlech b. 1911 Dabrowa Gornicza.
Lewkowicz Icek b. 1911 Bendzin.
Messer Ignac b. 1914 Sosnowiec.
Praga Szlman b. 1900 Bendzin.
Preger Meir b. 1916 Bendzin.
Przyrowski Abram b. 1910 Sosnowiec.
Rafalowicz Abram b. Dabrowa Gornicza.
Rebensztok Kopel b. 1912 Sosnowiec.
Rozencwajg Meir b. 1915 Dabrowa Gornicza.
Sulkowski Boruch b. 1907 Zawiercie.
Szajer Dawid b. 1912 Sosnowiec.
Szechter Perec b. 1914 Zawiercie.
Sztuner Kopel b. 1901 Bendzin.
Taichner Abram s. Szymon. b. 1898 Dabrowa Gornicza. Pte. 1940 Biala Podlaska.
Turer Szlama b. 1917 Zawiercie.
Wajnsztok Chaim b. 1914 Zawiercie.
Wajsbrodt Lejbus b. 1913 Bendzin.
Wekselman Henryk b. 1898 Bendzin.
Wulc Dawid b. 1905 Dabrowa Gornicza.
Zerykier Dawid b. 1905 Sosnowiec.

Jewish Officers, Prisoners-of-War murdered in Katyn Crime

Kozielsk

Czarski Benedykt s. Emanuel and Maryla Puterman. b. 4.8.1883. Capitan Res.. Med. Corps. Res. Staff 10 Distr. Hosp. Dr. Gynec. Sosnowiec.
Dunaj Juliusz s. Bencion b. 24.9.1889. Capitan Res. Med. Corps. Res. Staff 10 Distr. Hosp. Dr. Intern. Bendzin.

Starobielsk

Pajchel Mieczyslaw Leon s. Jan b. 8.4.1890. Lieut. Res. Med. Corps. Res. Staff Distr. Hosp. 27 inf. reg. Dr. Gynec. Sosnowiec.

Based on four volumes I-IV. "Jewish Military Casualties in the Polish Armies in World War II" by Benjamin Meirtchak.

Odezwa do Boga!

Bala Wajndling (obecnie Wolański)

Czy my jesteśmy ludźmi
Nie!!!
My dusze potępione, błakające w próżni.
My ofiary dwudziestego wieku,
A szatan to nasz opiekun.
Kiedyś miałam dom i rodzinę
A dziś w domysłach ginę
Gdzie oni są?
Kiedyś, gdy byłam jeszcze mała
Mama mi opowiadała
O strasznej mocy Jego - Szatana!
Lecz z czasem zrozumiałam
że w nas są pierwiastki Szatana!
Zbolała i złamana, wołałam : Ratunku!
Dziś jesteśmy w Jego mocy
Bez współczucia i pomocy
Jak łupina w oceanie
Beznadziejni jak konanie.

Nie! nie jesteśmy już ludźmi,
Przeobraził nas nie do poznania.
Jesteśmy nieczułe na ciosy i bóle
My jego narzędziem wojennym
My jego kule!!
My maszyną jesteśmy
Maszyną lub numerem
Nieważną jednostką, w dużej liczbie zerem.

Ale czy okrutny ten Szatan
Nigdy nas nie opuści?!

Czy nie przyjdzie wreszcie lepszy czas?
Czy nigdy, już nigdy
Dla nas słońce nie zaświeci
I czy już nigdy matki nie będą witać swych dzieci
Czy nie żał ci o Boże nas?
My przecież twój naród wybrany
A jednak tak poniewierany.
A może i Ty jesteś dla nas bez litości,
A my tacy ludzie prosić
Prosimy Cię o pomoc
Przestań nas może nazywać
Twoim wybranym narodem
Może to jest powodem
Nienawiści do nas.
O Boże wszechwładny!
Zabij nas, lub pozwól nam żyć!
Bo tak dłużej nie potrafi być
Nie zniesiemy więcej tej przemocy
O Boże ratuj

POMOCY !

Waldenburg, 5.8.43

Ten wiersz napisałam na wiadomość o wysiedleniu naszych rodzin z Sosnowca i przerwaniu kontaktu pocztowego. Miałam wtedy 16 lat.

Byłyśmy wówczas w obozie nazwanym Arbeitslager. Nie wiedziałyśmy wtedy jeszcze że palą ludzi w Auschwitz.

ll contain an exhibition titled "Past and Present", depicting the Zagłębie and their heritage in pictures, maps, etc. The purpose of perpetuate the memory of the Jewish communities in Zagłębie during the war, during the war and to establish ties between Zagłębian families from all over the world.

ll contain maps of Zagłębie showing Jewish sites, each such site will be linked to a series of picture and explanations.

After clicking on the site of the Bendzin synagogue on the map, the gravestone which stands in its place today will appear on the screen with a picture of the synagogue at its peak. From there, the user will be linked to pictures which show the synagogue's interior. Any especially family members of the survivors will have the opportunity to view the site as if they visited there.

To complete the Internet site, your help is needed. Those who have impression photographs of Jewish public buildings (cemeteries, schools,

etc.) and /or other documents, are requested to bring them in to be scanned by computer in order to expand our knowledge base of Jewish Zagłębie. We have maps of Bendzin and Sosnowiec and we need additional maps of other Zagłębian communities. Any material will be returned immediately after scanning.

For more information, please refer to Beni Hershkowitz from the second generation at telephone no. 03-5323528, or at his email address: hershkow@netvision.net.il

Personal commemorations

We remind you that in the Commemoration Valley in the Modiin Memorial Site, there are still places left for personal commemorations of family members that were killed in the Holocaust. One engraved line of commemoration in black marble costs \$150. Those who wish to commemorate their beloved ones can contact the organization.

Jewish Soldiers חילים יהודים שנפלו במלחמת העולם השנייה

Jewish Soldiers and Officers of the Polish People's Army killed and missing in action 1943-1945

Chaskiel s. Salomon b. 1923 Zagórzec. F/Sgt., 10 inf.reg.,

action 6.2.45 Skorka, Oper. Pomeranian Wall.

Aleksander b. Sosnowiec. Pte., killed in action - March 1945

buried military cemetery Kolobrzeg.

Aleksander s. Stanislaw b. 1923 Sosnowiec. Warr. Off., killed in

3.45 Kolobrzeg, buried military cemetery Kolobrzeg.

Emil s. Josef b. 1909 Sosnowiec. F/Sgt. 2 inf.reg., killed in action

Amowka, Oper. Brand.-Berlin.

Dawid s. Dawid b. 1918 Bendzin. Corp., 6 inf.reg., killed in action

Warsaw (Stare Brodno), buried cemetery Powązkowska Str., q. 68.

Jozef s. Franciszek b. 1924 Wadowice Dolne. Pte., 29 inf.reg.,

action 18.4.45 near Neissa, Brand.-Berlin.

Henryk s. Paweł b. 1912 Dabrowa Gornicza. Pte., killed in

10.43 Lenino, buried Sysojewo (Mogilew, Belarus).

Dawid s. Natan b. 1921 Sosnowiec. Warr. Off., 6 inf.reg.,

action 20.8.44 Zakrzew, buried cemetery Magnuszewo.

Grzegorz s. Jozef b. 1912 Bendzin. Pte., 23 l.art.reg., died of

25.2.45 Walcz, Oper. Pomeranian wall.

Berek b. 1918 Dabrowa. Corp., killed in action 1944 crossing

the Odra River.

Jozef s. Mojzesz b. 1914 Sosnowiec. F/Sgt., 18 inf.reg., killed in

2.45 Nadarzyce, Oper. Pomeranian wall.

Michał b. Sosnowiec, killed in action 16.4.45 near Niesse, Oper.

-Elba.

Henryk s. Jakub b. 1917 Bendzin, killed in action 12.10.43

buried Sysojewo (Mogilew, Belarus).

August b. 1914 Szopienice. Corp., 34 inf. reg., killed in action

near Klein-Welka

Jozef s. Jakub b. 1897 Kły d. Dabrowa Gornicza. Corp., 8 inf.

miss. 19.9.44 Warsaw.

Leopold s. Hipolit b. 1904 Zawiercie. 2/Lieut., 1 Inf.reg., miss.

3 Lenino.

Maks s. Szmulewicz b. 1919 Bendzin. Pte., 9 inf.reg., miss.

Warsaw.

Berek s. Mendel b. 1914 Dabrowa Gornicza. Corp., 8 inf.

miss. 19.9.44 Warsaw.

Rybsztajn Marek s. Hirsch b. 1915 Dabrowa Gornicza. Corp., miss. 28/1/45 Gustoszyn.

Slowiez Brouch s. Karol b. 1914 Sosnowiec. Pte., 18 inf.reg., miss. 29.2.45.

Teldban Gustaw s. Salomon b. 1918 Dabrowa Gornicza. Corp., 11 inf.reg., miss. 10.5.45.

Jewish Military Casualties in September 1939 Campaign

Diamond Wolf b. 1914 Modrzejow d. Sosnowiec. Pte., 73 inf.reg., Killed in action September 1939.

Jewish Military Casualties in the Polish Armed Forces in Exile

1941-1942 Anders Army in Soviet Union and Iran

Blumenfrucht Mojzesz s. Hevel b. 4.3.1907 Bendzin, conscript died 22.3.42 Karszi.

Rolin Sucher s. Abram b. 3.3.1903 Dabrowa Gornicza, died 6.3.42 Guzar, buried cemetery Guzar.

Welner Zelik b. 19.12.1919 Zawiercie. Pte., died in service 18.12.1941 Tatiszczewo, buried MC g.5DP.

Refler Jerzy b. 15.12.1920 Sosnowiec. Pte., Independent Carpathian Brigade, killed in action 17.11.1941 Tobruk, Libya, buried BMC g.15.B.

1942 - 1944 Polish Army East (P.A.E.), 2 Corps: Italy Middle East

Grajcar Abram b. 19.1.1914 Sosnowiec. Corp., killed in service 8.11.1943 Gaza Palestine, buried BMC g. 9-C.D.6.

Pilch Jozef b. 16.3.1913 Nidek d. Wadowice. Corp., died in service 7.10.1942 Khanaqin, Iraq, Buried MC g. 2-A-8.

Sternlicht Samuel b. 21.6.1909 Wadowiec. Pte., killed in action 9.11.1944 Bologna Italy, buried PC g. 4-B-2. Exh.

Wultz Dawid b. 15.5.1905 Dabrowa Gornicza, died in service 12.1.1943 Khanaqin Iraq, buried MC 3-H-2.

Dear Fellow Zaglembians,

We are happy to present you with the third issue of "Zaglembier Zeitung". We thank all those who sent us their writings. Your papers are a part of our heritage, the roots from which we nourish on the path to our present and future.

We would be more than happy to receive additional works of your memoirs, thoughts and any other material which is appropriate for and of interest to our audience. Jews of Zaglembie and their families.

This year, Israel's jubilee anniversary, we commemorate ten years since the establishment of our Memorial Site in Modiin. You will find an article on this in the first page of this newsletter.

In this edition you will also find a list of Jewish soldiers from Zaglembie who

were killed in service of the Polish army in W.W.II. in order that there memory shall live on.

In addition, the issue includes an ongoing report of the organization's activities, letters, poems, editorials and other information concerning the establishment of memorials for Zaglembian martyrs.

We would like to extend to all Zaglembians everywhere, hearty wishes for the new year. May we have a year of peace and security, success and prosperity!

We wish everyone a long life, good health, good livelihood and much "nahas".

The Editors

Table of Contents

Articles in Hebrew

- Abraham Green, "A Decade to the Zaglembian Jews Memorial Site".
- Dr. Avihu Ronen, "A Collection of Photographs of Bendzin Jews". (a project in collaboration with the Fritz Bauer Institute in Frankfurt and the Auschwitz Museum for the perpetuation of the memory of the Jews of Zaglembie).
- Minna Goldfeld (Tenenberg), "Zaglembian Martyrs". (poem).
- Hanka Schlezinger (Wiernik), "Shrodula".
- Edzia Rothstein (Ulmer), "To the Unknown Soldier". (poem).
- Sevron Philipski, "Graves of Soldiers from the Land of Israel in Krakow". (letter).

- Dov Zelmanowitch, "The Tale of A Survivor". (poem).

- Shani Lavon, "I, Third Generation to the Holocaust, walked in Auschwitz with My Head Up". Ravid Bar-On, "The Sun Shone, the Acacia Bloomed and the Butcher Butchered". (Writings inspired by a visit to Poland by a group of students).

Articles in Polish

- Crystina Olexy, "Exhibition of Photographs of Jewish families in the Auschwitz - Birkenau Museum".
- Bala Wajndling (Wolanski), "An Appeal to God". (poem).

Information

"Yom Hashoa" - Holocaust Memorial Day

This year, Israel's jubilee anniversary, a ceremony was held at the Memorial Site in Modiin, the topic of which was "From Destruction to Rebirth". As every year, thousand came to the Memorial Site in Modiin. Jews of Zaglembie and their families, Knesset members, public figures, senior police officials, soldiers and officers and many guests including youths.

The prayers were chanted by the Cantor, Mr. Haim Adler, who conducted the memorial service. The following persons spoke at the ceremony: Mr. Dan Tichon, Chairman of the Knesset, Mr. Abraham Green, Organization Chairman, Mr. Yitzhak Vald, Mayor of Kfar Saba and the representative of American Jews of Zaglembie, Mr. Sam Sekura from New York.

Second and third generations of Jews of Zaglembie participated in recitations of poetry and prose, together with students from the Katzenelson School of Kfar Saba. The "Yahdav" choir conducted by Shlomi Barak and the Kleizermer band presented an artistic program.

Representatives of the second generation of Jews of Zaglembie conducted the ceremony.

Jurzeit on Tisha'a Be'Av

As on every year, on Sunday, August 2, the Fast Day of Tisha'a Be'Av, a ceremony was held near the Memorial for Zaglembian martyrs in the Nahlat Yitzhak cemetery.

The ceremony was witnessed by many Jews of Zaglembie and their families, young and old.

Mr. Aryeh Braun, the Cantor, chanted the prayers and conducted the memorial service. At the ceremony spoke: Mr. Abraham Green and Mr. Yitzhak Greengrass, of the Organization's executives. At the close of the ceremony, flowers were laid on the Memorial by representatives of the second generation.

This ceremony is a substitute for the Jurrzeit for Zaglembian martyrs and has been held for a number of decades. The ceremony commemorates the day on which the Kamionka and Shrodula ghettos were destroyed, which fell on Tisha'a Be'Av, 1943.

The Memorial in Nahlat Yitzhak was established in 1954, under which the ashes of Holocaust victims from Auschwitz was placed and buried.

808 Photographs of Bendzin Jews in the Katowice Archives

An appeal has been made to Zaglembie World Organization to assist in the preservation of a collection of 808 photographs of Jews of Bendzin, which is at present in the Katowice archives. The collection apparently includes photographs from before and during the war. At the time, the collection was discovered in the Bendzin Police station and was transferred to the Katowice archives together with other war-time materials concerning the area of Bendzin.

Mira Reich Binford of Michigan, producer of the film on Bendzin, "Diamonds in the Snow", heard on this collection of photographs and has been trying to access it since 1991. She has also brought the collection to our attention.

All appeals to the archives by various factors interested in photographing the collection and distributing it, have not received any positive response. They claim that the collection has yet to be catalogued, until which no one is allowed to see the collection.

The Organization has taken upon itself to take care of this issue.

Internet

At present, an Internet site for Jews of Zaglembie is in the process of being

בנ"ס אן זגלה

אנשי זגלמבייה יקרים,
אנו שמחים להציג בפניכם את העלון השלישי.

תודתנו לכל מי שלח לנו מפרי נטו. דבריכם הם חלק מורשתה הנכבד
שלנו, שורשים מהם אנו יונקים בדרך אל ההוויה והעתיד שלנו.

נסmach אם תמשיכו לשתף אותנו בזכרוןותיכם, מחשבותיכם וככל דבר
הראוי לידענות הציבור שלנו, יוצאי זגלמבייה לדורותיהם, בארץ
ובתפוצות.

השנה, שנת היובל למדינת ישראל, אנו מציינים עשור שנים להקמת יד
הזיכרון במודיעין. כתבה על כך מצאו בעמוד הפתוח גליון זה.
מצאו לנו להביע הפעם רשות של חילימס יהודים בני זגלמבייה
אשר נפלו במסגרת צבא פולין במהלך המלחמה העולמית השנייה; בבחינות, לזכור
ולא לשכח.

כמו כן, תמצאו בעלון, דיווח שוטף על פעילות הארגון, מכתבים,
שירים, מאמרים וכיוצא, מידע על הנעשה בתחום הנצחת קדושי זגלמבייה.
תודה לכל מי שתרם לעלון הון בחומר והון ברוח.

לכל יוצאי זגלמבייה באשר הם - שנה טובה! שנה שלום וביטחון! שנה
שגבוג והצלחה!

אנו מחלים לכוכבם אריכות ימים, בריאות טובה, פרנסה טובה והרבה
הרביה נתה.

שלושה חברי כנסת מניחים זר בunctרת יום השואה תשנ"ח

Three Knesset members lay a wreath in Modiin on "Yom Hashoa" 1998

תושיה הרצלברג יקירת העיר רמת גן

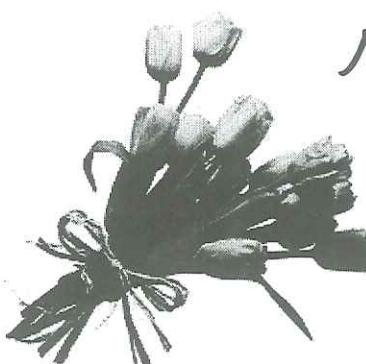
لتושיה הרצלברג, בת למשפחה גוטמן
ונכדת הרב יששכר גראובט מבנדיזי.
הוננק השנה אותן יקיר העיר רמת גן
עוbero פעלותה הברוכה למניין ילדי
רמת גן ומשפחות נזקוקות וכל זאת
מתוך רוח אהבות האדם המפעמת בה.

פעילותה של תושיה למניין ילדים
נמשכת כבר שנים רבות. ב- 1982
הוננק להאות המתנדב מתנעם נשיא
המדינה.

תושיה וב七八 שנים הרצלברג הם
מחפיעלים הוותיקים בארגון זגלמבייה,
ב"משואה" ובמוסדות רבים אחרים.

הנהלת הארגון וחבריו מברכים את
תושיה על ההוקרה לה זכתה ומחלים
לה ולבעלה שלום עוד שנים פעילות
רבות וברוכות.

ערה"ש תשנ"ט

אה ג'אה לאלה

אה ג'אה

אה ג'אה כהו

מחלים
הנהלת הארגון
ומרכיבת העתון

עריכה: חני בן טוב-אורן, אברהם גרין, צבי ימה, יונה קווטליך-קובו, הדסה קנטור.
עריכה לשונית: חנית גיטל-רייטר, עריכה גרפית והדפסה: דפוס קוניאק.

כתבת המערכת: ארגון קהילות יוצאי זגלמבייה, פרישמן 23, ת"א 63561.
מספר החשבון של ארגון קהילות יוצאי זגלמבייה: בל"ל 802 ח"ש 98084/48